

7 İKLİM 7 BÖLGE “MAHALLE” ULUSAL MİMARİ VE KENTSEL TASARIM FİKİR YARIŞMASI

AKDENİZ BÖLGESİ “HATAY-DÖRTYOL”

30317

MİMARİ RAPOR

Bir kentin en küçük planlama ünitesini tanımlayan mahalle, yalnızca fiziksel bir mekânı değil aynı zamanda sosyo-ekonomik bir bütünü de tanımlamaktadır. Kentli arasındaki sosyal etkileşimin en yoğun yaşandığı mahalleler, binlerce yıldır, hem kentlerimizin hem de kültürümüzün önemli bir parçası olmuş; insanların mekâna ve topluma aidiyet duygusunu geliştiren bir nitelik kazanmıştır. İnsanlardaki aidiyet duygusunun gelişmesi, birbirleri ile çeşitli etkileşimlerde bulunabilmeleri ve bir mekânın mahalle niteliği kazanabilmesi için ise, diğer yerlerden ayrılan tarihi ve kültürel bir kimliğinin olması önemlidir.

Hatay, Türkiye'nin en eski yerleşimlerinden biridir. Sosyo-ekonomik bir bütün olarak Hatay/Dört Yol geleneksel mahalle dokusunun kurgulanmasında, Antakya'nın antik kent ve yerleşim dokusundan esinlenilmiştir. Helenistik Çağ'ı yansıtan, birbirine dik ve paralel caddelerle oluşan yapı adalarından meydana gelen ve “Hippodamos tarzı plan” olarak adlandırılan ızgara plan dokusu ile gelişmiş olan Antakya kentine benzer şekilde Dört Yol'da da grid sisteme dayalı ulaşım dokusu vurgulanmaktadır. Eski çağlardan bu yana, ızgara biçiminde gelişmiş ulaşım dokusu, kentin en belirgin kimlik özelliklerinden biridir.

Antakya'nın avlulu sisteme dayalı ve uzun, sağır, birbirine bakan cepheleri olan yapılaşma dokusu ise, kente ve mahallelere kimlik kazandıran bir başka öğedir. Eski dilde “havuş” da denilen uzun süren yaz mevsiminde, günlük hayatın büyük kısmının geçtiği evin sokak ile ilişkisini kuran, hacimleri bir birine bağlayan bir toplanma ve dağıtım mekânı olarak bir anlamda sofa görevi yapar. Dört Yol'da tasarlanan mahalle kurgusunda da, geleneksel kimliğin sürdürülmesi, aidiyet duygusu ile birlikte kentsel belleğin de canlandırılması için benzer bir yapılaşma dokusu geliştirilmiştir.

Tasarım süreci başlangıcında referans alınan eski kent planı (gridal kent sistemi), doğal dinamikler (hakim rüzgar, yönler, topografik eğilim) ile birleştirilerek mevcut tasarımın geliştirilmesine yardımcı olmuştur. Gelecek düşünülerek, geçmişin yorumlanması ile elde edilen proje alana ait olma durumu ile özelleşmektedir. Ekolojik duyarlılıklar göz önünde bulundurularak hazırlanan tasarım üst ölçek planlamasında, hakim rüzgar yönüne açılan sokaklar, avlu içinde konumlanan havuzlar ve yeşil çatıları ile bölgenin iklimine uygun yapılaşmayı amaçlar. Ekolojik duyarlılığının yanında avlulu sistemde planlanan proje, kullanıcı profili de düşünülerek hazırlanmıştır. Geleneksel yaşam biçimi düşünülerek hazırlanan konut planları, aile bireylerinin kendi mahremiyet sınırları içerisinde bir arada yaşamasını (bir avlu etrafında) hedefler. Birbirinden farklı büyüklük ve tipolojide çözülen konutlar, kullanıcı istekleri düşünülerek avlu etrafında sıralanmıştır. Bu sayede özel (konut), yarı özel (avlulu) ve kamusal alan (sokak) geçişkenliği sağlanmıştır.

7 İKLİM 7 BÖLGE “MAHALLE”

ULUSAL MİMARİ VE KENTSEL TASARIM FİKİR YARIŞMASI

AKDENİZ BÖLGESİ “HATAY-DÖRTYOL”

30317

Projede; alanın konumu, topoğrafyası, mikro-kliması, mevcut ve çevre yeşil doku özellikleri, su kaynakları ilişkisi gibi mevcut değerleri dikkate alınarak sürdürülebilir, mimari değerlerle bütünleşmiş, estetik, engelli dostu, çevre ve yaşam kalitesinin ön planda tutulduğu bir peyzaj tasarımı benimsenmiştir. Bu yaklaşımda; öncelikle koruma ve çevre ile bütünleştirme ilkeleri benimsenmiştir. Bu kapsamda proje sınırının kuzeydoğusunda ve kuzeybatısında yer alan mevcut bitki örtüsü (ağaç kitleleri) korunarak projedeki yeşil alan sistemine dahil edilmiştir. Projede, sınırın kuzeyinde yer alan Neşeli ve Stad Sokakları izlerini takip eden aksta yeşil koridorlar oluşturularak, güneyde bulunan pasif yeşil alan ile kuzeyde bulunan spor alanı arasında bütünleştirici bir düzenleme yapılmıştır. Bu iki yeşil koridor, projede doğu-batı doğrultusunda geçen, yaklaşık 1 km uzunluğundaki yeşil omurgaya bağlanmaktadır. Yeşil omurga yapraklı ağaçlardan oluşan alle (yol ağacı) aksıdır. Yeşil omurga ve yeşil koridorlar, yağmur sularının bitkisel alanlara kontrollü bir şekilde yönlendirildiği biyolojik kalan sistemi ile (bioswale) oluşturulmuştur. Alanı baştanbaşa kat eden biyolojik kanal, toplardamar niteliğinde bir peyzaj elemanıdır. Tüm peyzaj dokusunu saran sistemde, otoparklardan, yollara kadar kanallar peyzaj tasarımının içine sokulmuştur.

Projede yapısal ve mekânsal tasarımın tamamlayıcı ögesi olarak ele alınan yeşil alanların ayırıcı/bağlayıcı olarak kullanılması ile proje alanında parselleştirilerek çözülen yeşil çatı-teraslı mimari kütleler, özel yeşil alanlar etrafında toplanmıştır. Her parselin etrafını da yeşil zeminler çevrelemiştir. Yaz mevsimde yaşanacak iklimsel olumsuzlukların bertaraf edilmesine yardımcı olacak teras ve çatı bahçeleri ile bir yandan kullanıcılara maksimum yeşil alan sağlama amacı güdülmüş, diğer bir yandan ise yapılaşmış çevrenin ekolojik kalitesinin yükselmesine de katkı sağlanmıştır. Birbirini tekrar eden bu yeşil alan sistemi içerisinde; çocuk oyun alanı, hobi bahçesi, su öğeleri, meydanlar, kafeler, gölgelik elemanlar, kent mobilyaları yer almaktadır.

Proje alanı bütününde; kamusal, yarı kamusal ve özel yeşil alan hiyerarşisi de kurulmaya çalışılmıştır. Alanının batısında yer alan ve çevresinde kafe, kültürel tesis, kütüphane ve çarşı biriminin yer aldığı kamusal yeşil alan sistemi, gösteri, toplantı ve etkinliklere ev sahibi yapabilecek ölçülerde tasarlanmıştır. Burada kütüphane birimine doğru yükselen kot çim amfi ile çözümlenerek, daha doğal ve estetik bir yaklaşım benimsenmiştir. Çim amfi ile insanlar için estetik ve cazip bulunan, sosyal birlikteliklere zemin hazırlayan bir kentsel aktivite alanı yaratılmak istenmiştir. Üstüne basmaya uygun yer örtücü bitkiler düşünülen çim amfide, yer yer gölgesinden faydalanılacak büyük tepe taçlı ağaçlar da yer alacaktır. Bunun yanı sıra alanda gölgelikler, küçük toplanma alanları, oturma birimleri, su ögesi gibi donatılara da yer verilecektir. Proje alanında yer alan eğitim birimi çevresinde, serbest çim yüzeyler, yaş gruplarına göre ayrılan çocuk kulüpleri, engelli çocuk parkları ve eğitici bahçeler düşünülmüştür. Proje alanının kuzeybatısında kalan spor biriminin çevresinde ise mevcut bitkisel doku korunarak oluşturulan pasif yeşil alanlar ve açık hava fitnes alanına yer verilmiştir.